

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 5/2025-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa), Ladislava Duditša, Libora Dužu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Miloša Maďara, Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho a Martina Vernarského o návrhu **Okresného súdu Prešov** na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd takto

r o z h o d o l :

Návrh **o d m i e t a** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov

1. Ústavnému súdu bol 14. novembra 2024 doručený návrh Okresného súdu Prešov (ďalej aj „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov“ alebo „napadnutá právna úprava“) s čl. 1 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 a 3 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

2. Z návrhu a jeho príloh (vrátane uznesenia č. k. 13Csp/55/2022-144 z 10. mája 2024 o prerušení konania) vyplýva, že navrhovateľ koná ako prvoinštančný súd v spore vedenom pod sp. zn. 13Csp/55/2022 vo veci žaloby (doručenej mu 11. apríla 2022, pozn.) [REDACTED] ako spotrebiteľky (ďalej len „žalobkyňa“) proti žalovanej [REDACTED] o určení, že úver poskytnutý žalobkyni na základe zmluvy o poskytnutí rýchlej pôžičky zo 6. novembra 2003, uzatvorenej s právnym predchodcom žalovanej, je bezúročný a bez poplatkov a že v žalobe špecifikované zmluvné podmienky v uvedenej zmluve a jej všeobecných obchodných

podmienkach sú neprijateľnými zmluvnými podmienkami v zmysle § 53 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov.

3. Predmetom napadnutej spotrebiteľskej zmluvy bolo poskytnutie úveru vo výške 15 000 Sk (497,91 eur), ktorý mala žalobkyňa splatiť v 12-mesačných splátkach vo výške 1 489 Sk (49,43 eur). Podľa žalobkyne napadnutá zmluva neobsahuje údaj o sume, počte a termínoch splátok istiny, úrokoch a iných poplatkoch, a preto žalovaný nemá mať nárok na úroky a poplatky z poskytnutého úveru. Keďže napadnutá zmluva neobsahuje ani údaj o ročnej percentuálnej miere nákladov, predmetný úver by mal byť bezúročný a bez poplatkov. Vychádzajúc z napadnutej právnej úpravy, žalobkyňa je toho názoru, že spotrebiteľ má vždy právo žiadať, aby súd posúdil, či je úver bezúročný a bez poplatkov, a teda že túto otázku nemusí posudzovať len ako otázku predbežnú.

4. Navrhovateľ poukazuje na § 137 písm. c) a d) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), podľa ktorých žalobou možno požadovať, aby sa rozhodlo najmä o c) určení, či tu právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem; naliehavý právny záujem nie je potrebné preukazovať, ak vyplýva z osobitného predpisu, alebo d) určení právnej skutočnosti, ak to vyplýva z osobitného predpisu. Podľa dôvodovej správy k § 133 (teraz § 137) CSP uvedené ustanovenie: *„... obsahuje demonštratívny výpočet druhov žalôb, pričom doterajšiu právnu úpravu pomerne výrazne modifikuje... Úplne nová koncepcia je zakotvená v písm. c) a d), kde sa rozlišuje klasická určovacia žaloba a žaloba o určení právnej skutočnosti podľa písmena d). Záujmom bolo vylúčiť všetky nepotrebné a nezmyselné žaloby o určenie neplatnosti, resp. platnosti právnych úkonov a iných právnych skutočností, ktoré vyvolávajú ďalšie spory a mňajú sa účelu žaloby určovacej.“*

5. Podľa napadnutej právnej úpravy spotrebiteľ sa môže pred súdom domáhať určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou, pričom poznámka pod čiarou k uvedenému ustanoveniu odkazuje na § 137 ods. c) a d) CSP. Podľa dôvodovej správy k namietanej legislatívnej úprave: *„S ohľadom na zavedenie žaloby podľa Civilného sporového poriadku, v zmysle ktorého sa medzi iným rozhoduje o určení právnej skutočnosti, ak tak vyplýva z osobitného predpisu, sa zavádza novým ustanovením možnosť spotrebiteľa podať žiadosť o určenie neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“*

6. Žaloba žalobkyne predstavuje tzv. (negatívnu) určovaciu žalobu v zmysle § 137 písm. c) CSP, ktorou sa má rozhodnúť, či tu právo je alebo nie je, a v časti týkajúcej sa vyhlásenia špecifikovaných zmluvných podmienok za neprijateľné určovaciu žalobu v zmysle § 137 písm. d) CSP, ktorou sa má rozhodnúť o určení právnej skutočnosti. Prípustnosť tejto žaloby je podmienená existenciou osobitného predpisu, ktorý určitú osobu oprávňuje podať týmto predpisom špecifikovanú určovaciu žalobu.

7. Okresný súd v návrhu poukazuje na všeobecné východiská určovacích žalôb. Uvádza, že na rozdiel od porušenia subjektívneho práva predstavujúceho stav už fakticky dokonaného narušenia výkonu subjektívneho práva, ktorého procesným prostriedkom ochrany je tzv. žaloba na plnenie, ohrozenie subjektívneho práva predstavuje faktický stav spočívajúci v tom, že k reálnemu porušeniu subjektívneho práva ešte nedošlo, no s istou dávkou pravdepodobnosti ho možno očakávať. Procesne sa ochrana ohrozeného subjektívneho práva uskutočňuje prostredníctvom tzv. určovacej žaloby. Podmienkou určenia existencie subjektívneho práva je

potenciál zabránenia ďalším právnym konfliktom v dôsledku preventívneho určovacieho výroku súdu. Procesné právo v tejto súvislosti požaduje, aby žalobca preukázal existenciu tzv. naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení. Vychádzajúc z odbornej právnej spisby a rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 1MCdo/1/2009, sp. zn. 3 Cdo 224/2008), okresný súd dodáva, že predpokladom úspešnosti určovacej žaloby je jednak preukázanie existencie konkrétneho hmotného práva a druhou, že žalobca má na požadovanom určení naliehavý právny záujem.

8. Navrhovateľ tiež konštatuje, že všeobecným predpokladom, aby súd žalobe (akéhokoľvek druhu) vyhovel, je právny záujem žalobcu, aby bol vyhovujúci rozsudok pre neho po právnej stránke významný, t. j. užitočný (aby mal pre neho zmysel). Pri určovacích žalobách samotná dôvodnosť skutkových a právnych tvrdení žalobcu ešte neznamená, že prípadný vyhovujúci určovací rozsudok bude mať pre žalobcu právny význam. Právny záujem žalobcu na požadovanom určení pri určovacích žalobách musí byť kvalifikovaný, t. j. naliehavý. Naliehavý právny záujem pritom môže byť iba na takom určení, ktoré je právne významné, určité a vykonateľné, vytvárajúce tak pevný základ právneho vzťahu, resp. spôsobilé riešiť právne spory a zároveň odstrániť stav ohrozenia, resp. neistoty v právnych vzťahoch. Účelom tejto podmienky je zabrániť rozmnožovaniu zbytočných sporov (ktorých spornosť možno odstrániť či napraviť inak) alebo sporov bez praktického (konečného) významu pre ich účastníkov. V prípade žalôb podľa § 137 písm. c) a d) CSP naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť implicitne daný, akurát v prípade žalôb vyplývajúcich z osobitného predpisu ho netreba osobitne preukazovať, keďže naliehavý právny záujem na určení v žalobe označeného práva [písm. c) tohto ustanovenia] alebo možnosť požadovať určenie v žalobe označenej právnej skutočnosti [písm. d) tohto ustanovenia] vyplýva z osobitného predpisu, čo teda neznamená, že sa právny záujem v týchto prípadoch nevyžaduje, ale len to, že sa naliehavý právny záujem v týchto prípadoch nemusí osobitne odôvodňovať a preukazovať.

9. Opierajúc sa o právnu spisbu, okresný súd v návrhu ďalej uvádza, že právny záujem na určení práva vyplýva z právneho predpisu, ak právny predpis určitú osobu oprávňuje alebo jej ukladá podať bližšie špecifikovanú určovaciu žalobu. Oprávnenie podať takúto žalobu zakladá nevyvrátiteľnú domnienku, že právny záujem žalobcu na podaní žaloby je daný. V súvislosti s posudzovaním žalobkyňou požadovaného deklaratórneho rozsudku týkajúceho sa posúdenia úverovej zmluvy po 18 rokoch od jej uzavretia okresný súd poukazuje na to, že v obdobných prípadoch (neplatnosť skončenia pracovného pomeru, neplatnosť výpovede z nájmu bytu, neplatnosť uznesenia valného zhromaždenia či neplatnosť dražby) je možnosť podania takejto žaloby osobitným predpisom zároveň aj primerane časovo limitovaná. Na podporu uvedených záverov o určovacích žalobách navrhovateľ poukazuje aj na historický výklad určovacej žaloby a rozhodovaciu prax súdnych autorít, podľa ktorých význam takejto žaloby je rýdzo praktický, spočívajúci v nastolení istoty v ohrozených právnych vzťahoch a jej prostredníctvom sa nemožno dovoľávať činnosti súdu len kvôli rozhodnutiu akademických otázok. Určovacia žaloba má mať charakter preventívnej ochrany práv, ktorý je spätý s existenciou stavu právnej neistoty žalobcu, ktorý má táto žaloba odstrániť. Naliehavosť právneho záujmu na požadovanom určení musí spočívať v tom, že sa ním vyriešia všetky sporné právne otázky medzi stranami sporu a vytvorí pevný právny základ pre budúce právne vzťahy. Platnosť ustanovení spotrebiteľskej zmluvy by mala byť súdom posudzovaná len ako prejudiciálna otázka. Podľa okresného súdu súdna ochrana sa

má poskytovať primerane a len vtedy, ak je to potrebné a účelné. V prípade tzv. čistých určovacích žalôb, v ktorých sa spotrebiteľ domáha len deklaratórneho určovacieho výroku bez súvisiacej reštitúcie akéhokoľvek svojho plnenia, poskytnutie súdnej ochrany nie je dôvodné.

10. Z dôvodovej správy k napadnutému zákonnému ustanoveniu podľa okresného súdu vyplýva, že jeho cieľom je zavedenie možnosti pre spotrebiteľa podať v ňom špecifikovanú určovaciu žalobu, z čoho možno argumentom *a contrario* logicky vyvodiť, že bez tohto ustanovenia možnosť podania takejto žaloby predtým spotrebiteľovi priamo z osobitného predpisu nevyplývala, a teda nebola zavedená.

11. Navrhovateľ namieta nesúladiť napadnutej úpravy s účelom práva na súdnu ochranu z dôvodu, že spotrebiteľovi priznáva právo na podanie žaloby, ktorou sa spotrebiteľ môže pred súdom domáhať určenia špecifickej právnej skutočnosti (neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, resp. neplatnosti/neprijateľnosti zmluvnej podmienky) alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru, ktoré ale neviaže na existenciu žiadneho reálneho sporu a zrejmu potrebu ochrany aktuálne ohrozeného alebo porušeného subjektívneho práva spotrebiteľa, a teda bez súvisu s existenciou (naliehavého) právneho záujmu na požadovanom určení, a to dokonca bez akéhokoľvek časového alebo vecného obmedzenia. Napadnutá legislatívna úprava vytvára koncept nútiaci súd rozhodovať o úplne zbytočných žalobách, a to dokonca aj po neprimerane dlhom čase. Neposkytuje pritom žiaden dôvod, na základe ktorého by mohla byť žaloba spotrebiteľa o určenie, že úver je bezúročný a bez poplatkov, a o určenie neprijateľnosti zmluvných podmienok vylúčená z posudzovania existencie naliehavého právneho záujmu na konaní.

12. Okresný súd tiež uvádza, že len z toho, že objektívne právo priznáva žalobcovi nejaký následok porušenia právneho predpisu zo strany druhého účastníka právneho vzťahu, resp. z toho, že žalovaný porušil právny predpis, ešte nevyplýva, že by o tom mal súd vždy rozhodnúť. Právo na prístup k súdu nezahŕňa právo na prejednanie a rozhodnutie akejkoľvek veci. Súdne konanie nemôže byť jednostranné a samoúčelné. Opačný pohľad nezodpovedá princípom právneho štátu. Odvolávajúci sa na rozhodnutie ústavného súdu (sp. zn. II. ÚS 382/2010), konštatuje, že ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania, spravidla žalovaného.

13. Navrhovateľ s odvolaním sa na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“) vo veci Sziber, C-483/16, konštatuje, že záujem žalobcu na konaní musí existovať a byť skutočný a nemôže sa týkať budúcej a hypotetickej situácie, pričom tento záujem musí vzhľadom na predmet žaloby existovať v okamihu jej podania, inak je neprípustná, a musí pretrvávať až do vyhlásenia rozhodnutia súdu, v opačnom prípade musí byť konanie zastavené. Požiadavka záujmu na konaní tým, že zabraňuje zahrnutiu súdov žalobami, ktoré sú v skutočnosti určené na získanie právneho poradenstva, sleduje všeobecný záujem na riadnom výkone spravodlivosti a môže prevážiť nad osobitnými záujmami. Skutočnosť, že konkrétne konanie zahŕňa určité procesné požiadavky, ktoré spotrebiteľ musí dodržať, aby mohol uplatniť svoje práva, neznamená, že mu bolo odňaté právo na účinnú súdnu ochranu.

14. Za protiústavnú okresný súd považuje napadnutú legislatívnu úpravu aj z dôvodu, že jej chýbajú požadované kvality zákona, jednostranne posilňuje jednu stranu sporu a nespĺňa požiadavky

nevyhnutnosti a potrebnosti. Podľa okresného súdu cieľ sledovaný napadnutým zákonným ustanovením, a to ochrana spotrebiteľa, je zabezpečovaný prijatím a objektívnym pôsobením už samotnej hmotnoprávnej úpravy ochrany spotrebiteľa a jeho doterajšími procesnými garanciami (stanovením absolútnej neplatnosti právnych úkonov odporujúcich zákonu podľa § 39 Občianskeho zákonníka a neprijateľných zmluvných podmienok podľa § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka, ako aj považovaním poskytnutého spotrebiteľského úveru za bezúročný a bez poplatkov podľa § 11 ods. 1 zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov). Podľa okresného súdu princíp ochrany slabšej procesnej strany znamená, že slabší subjekt sa má chrániť len do tej miery, kým sa nedosiahne funkčná procesná rovnosť. Nemal by preto slúžiť na zabezpečenie nadradeného postavenia slabšej strany vo vzťahu k protistrane. K otázke neobmedzenej časovej aplikácie napadnutého zákonného ustanovenia navrhovateľ poukazuje na princíp temporality procesných noriem, podľa ktorého časová pôsobnosť procesných noriem má chrániť legitímne očakávania jednotlivca.

15. Navrhovateľ v návrhu napokon uvádza, že derogácia napadnutej legislatívnej úpravy nijako neodporuje európskemu právu a je s ním v súlade. Podľa okresného súdu pred ním prejednávaná vec súvisí s čl. 10 ods. 2 písm. f) a g) a čl. 23 a 24 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS (Ú. v. EÚ L 133, 22.5.2008, s. 66 – 92). Okresný súd je toho názoru, že právo Európskej únie (ďalej aj „právo EÚ“) síce upravuje povinné obsahové náležitosti zmlúv o spotrebiteľskom úvere, o ktoré v súvislosti s požiadavkou na určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru v prejednávanej veci ide, avšak neurčuje sankcie za ich porušenie, a túto otázku a spôsob jej riešenia ponecháva na vnútroštátnu úpravu len s tým príkazom, že ustanovené sankcie musia byť účinné, primerané a odrádzajúce. Procesné pravidlá v tejto oblasti právo EÚ ponecháva na členské štáty. Pokiaľ tieto procesné pravidlá primerane zabezpečujú cieľ uvedenej smernice, nemôžu byť s touto smernicou v rozpore.

16. Podľa navrhovateľa ním rozhodovaná vec súvisí aj s čl. 3 ods. 1, čl. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 21.4.1993, s. 29 – 34. *Mimoriadne vydanie v slovenskom jazyku: Kapitola 15 Zväzok 002 S. 288 – 293*). Z uvedených ustanovení tejto smernice vyplýva povinnosť členských štátov zabezpečiť iba to, aby nekalé podmienky neboli pre spotrebiteľa záväzné (prípadne aby existovali primerané a účinné prostriedky na zabránenie ich uplatňovaniu), ale neurčuje spôsob, akým tak majú členské štáty učiniť. Spôsob riešenia tak právo EÚ opäť ponecháva na vnútroštátnu úpravu.

17. Okresný súd v rámci poukazu na súladnosť derogácie napadnutej úpravy s právom EÚ naostatok dáva do pozornosti aj judikatúru Súdneho dvora EÚ týkajúcu sa predovšetkým princípov procesnej autonómie členských štátov EÚ, efektivity a ekvivalencie. Zdôrazňuje, že aj z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že existencia záujmu na konaní predstavuje hlavnú a prvú podmienku akéhokoľvek súdneho opravného prostriedku. Požiadavka záujmu na konaní najmä tým, že zabraňuje zahlteniu súdov žalobami, ktoré sú v skutočnosti určené na získanie právneho poradenstva, sleduje všeobecný záujem na riadnom výkone spravodlivosti a môže prevážiť nad osobnými záujmami. Podľa názoru okresného súdu procesné pravidlá Slovenskej republiky, o ktoré ide v danej veci, vyžadujúce právny záujem na konaní, nie sú neprimerane zložité, nelogické

či nepochopiteľné pre bežných ľudí, a vo svojich dôsledkoch nijako nesťažujú výkon práv, ktoré spotrebiteľom priznáva právo EÚ.

18. Na základe uvedenej argumentácie navrhovateľ navrhuje, aby ústavný súd vyslovil nesúlad napadnutej úpravy s označenými článkami ústavy a dohovoru.

19. Podaním doručeným ústavnému súdu 20. februára 2025 označeným ako „*Oprava chyby v písaní v návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov*“ okresný súd opravil petit svojho návrhu tak, že namiesto vyslovenia nesúladu napadnutej úpravy s čl. 46 ods. 3 ústavy požaduje vyslovenie jej nesúladu s čl. 47 ods. 3 ústavy (okrem vyslovenia jej nesúladu s ostatnými v petite návrhu na začatie konania správne označenými referenčnými normami).

II.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

20. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], pristúpil na neverejnom zasadnutí pléna k predbežnému prerokovaniu návrhu okresného súdu na začatie konania, a to v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

21. Ústavný súd návrh okresného súdu predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že je potrebné ho odmietnuť.

22. V prípade, ak sa príslušný súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 ústavy alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1 ústavy (čl. 144 ods. 2 ústavy).

23. Návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade právnych predpisov nižšej právnej sily s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou, s ktorou vyslovila súhlas národná rada a ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, môže podať súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou [§ 74 písm. d) zákona o ústavnom súde].

24. Podľa ústavného súdu (PL. ÚS 1/2018, PL. ÚS 24/2020, PL. ÚS 5/2021) podstata ústavnej (čl. 144 ods. 2 ústavy) i zákonnej [§ 74 písm. d) zákona o ústavnom súde] podmienky pre vznik aktívnej legitímácie všeobecného súdu na podanie návrhu na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy sa zakladá v prvom rade na téze o nutnosti subsumpcie skutkového stavu zisteného v rozhodovacej činnosti všeobecného súdu pod právnu normu, ktorá je podľa názoru všeobecného súdu protiústavná, a v druhom rade na spôsobilosti derogačného nálezu ústavného súdu, ktorý je navrhovaný všeobecným súdom v petite jeho návrhu, viesť k odlišnému záveru v merite konania pred všeobecným súdom v porovnaní s takým rozhodnutím, ktoré by bolo výsledkom aplikácie

právnej normy navrhutej na derogáciu. Všeobecný súd je teda aktívne legitimovaný len na taký návrh derogačného nálezu, ktorý má potenciál ovplyvniť meritórne rozhodnutie všeobecného súdu v konkrétnom ním prerušenom konaní. Pri nesplnení uvedenej podmienky sa návrh všeobecného súdu dostáva do pozície akademickej polemiky a rozhodnutie o ňom nedokáže naplniť funkčnú podstatu návrhového oprávnenia všeobecného súdu, ktorou je účinná pomoc ústavného súdu všeobecnému súdu prostredníctvom vyriešenia prejudícia ústavnoprávnej povahy spadajúceho do výlučnej právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy.

25. Základným predpokladom ochrany ústavnosti poskytovanej na návrh všeobecného súdu ústavným súdom v konaní podľa čl. 125 ústavy je zistenie, že podaniu návrhu na začatie konania na ústavnom súde predchádza konanie pred všeobecným súdom, v ktorom má materiálne dôjsť (podľa obsahu prítomného návrhu) k aplikácii napadnutého predpisu, resp. k subsumpcii skutkového stavu pod napádanú právnu normu.

26. V okresnom súde posudzovanej veci sa žalobkyňa ako spotrebiteľka dovoľáva (po uplynutí 18 rokov od poskytnutia úveru, pozn.) voči [REDAKOVANÉ] určenia, že jej poskytnutý úver na základe zmluvy o poskytnutí rýchlej pôžičky uzatvorenej s právnym predchodcom žalovanej je bezúročný a bez poplatkov a že v žalobe špecifikované zmluvné podmienky v uvedenej zmluve a jej všeobecných obchodných podmienkach sú neprijateľnými zmluvnými podmienkami. Označené súdne konanie začalo doručením žaloby okresnému súdu 11. apríla 2022, pričom k uzavretiu uvedenej zmluvy o poskytnutí rýchlej pôžičky došlo 6. novembra 2003. Na základe už uvedených okolností sa táto situácia ústavnému súdu bez ambície jej detailného právneho posudzovania javí ako taká, pri posudzovaní ktorej ostáva subsumpcia rozhodujúcich skutkových okolností pod hypotézu napadnutej právnej normy zakotvenej v § 11 ods. 4 zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov „v hre“.

27. Napriek tomu ústavný súd musí konštatovať, že okresný súd nie je s ohľadom na podstatu ním súdeného sporu procesne legitimovaný obrátiť sa na ústavný súd s návrhom na začatie konania o súlade napadnutého ustanovenia s ústavou a dohovorom, pretože aj ak by napadnuté ustanovenie stratilo účinnosť (mechanizmom podľa čl. 125 ods. 3 ústavy, resp. § 91 ods. 2 zákona o ústavnom súde), nič by to nezmenilo na charaktere žalobkyňou uplatneného práva domáhať sa pred súdom určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou, priznaného jej napadnutou právnou úpravou, a určenia v žalobe špecifikovaných zmluvných podmienok za neplatné podľa § 53 a nasl. Občianskeho zákonníka.

28. V okolnostiach posudzovanej veci napadnuté zákonné ustanovenie predstavuje osobitnú úpravu, ktorá spotrebiteľovi umožňuje domáhať sa pred súdom určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou. Žaloby podané podľa (napádanej) právnej úpravy platnej a účinnej v čase ich podania [teda už v konaní pred všeobecným súdom uplatnené práva domáhať sa pred súdom určenia neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere (resp. neplatnosti neprijateľných zmluvných podmienok) alebo bezúročnosti a bezpoplatkovosti poskytnutého spotrebiteľského úveru žalobou] by však vyhovením návrhu okresného súdu ústavným súdom neboli dotknuté – ostali by aj napriek derogačnému nálezu ústavného súdu naďalej platne uplatnenými a tým aj súdne vymáhateľnými [na rozdiel od žalôb týkajúcich sa predmetného určenia podaných po vyhlásení derogačného nálezu ústavného súdu v Zbierke zákonov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka

zákonov“), ktoré by už bolo potrebné posudzovať podľa inej právnej úpravy, a to buď všeobecnej úpravy týkajúcej sa podania určovacej žaloby, alebo osobitnej úpravy prijatej zákonodarcom v záujme vyhovieť požiadavkám derogačného nálezu ústavného súdu].

29. Okrem dôvodu zásadne vymedzeného v bode 28 odôvodnenia tohto uznesenia by spätné účinky svojho prípadného pozitívneho nálezu v aktuálne posudzovanej veci ústavný súd nemohol pripustiť ani preto, lebo by nevyhnutne negatívne zasiahli do sféry už nadobudnutých a uplatnených práv, resp. zákonom garantovaného postavenia žalujúcej strany, ktorej napadnutá (v tomto prípade súkromnoprávna) úprava v minulosti založila právnu istotu o charaktere ňou podanej žaloby. Tým by boli zasiahnuté aj legitímne očakávania o spôsobe vyriešenia prípadného súdneho sporu prameniaceho v skutkových okolnostiach, ktoré nastali v období uplatňovania prezumpcie ústavnosti napadnutého ustanovenia zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov (k tejto otázke pozri aj PL. ÚS 24/2020, bod 31.1).

30. Prípadný derogačný nálež ústavného súdu vychádzajúci z návrhu okresného súdu na popísaných právnych následkoch (výhodnejšom postavení žalobkyne z titulu, že pri podaní určovacej žaloby na základe napadnutej právnej úpravy nemusela preukázať naliehavý právny záujem na jej podaní) nemôže nič zmeniť, pretože k normatívnej zmene by nedošlo spätne, teda voči už skôr uplatneným právam na základe napadnutej zákonnej úpravy, ale len vo vzťahu k žalobám podaným za existencie nového, derogačným nálezom ústavného súdu generovaného právneho stavu (v štandarde posudzovania časovej účinnosti právnej normy, resp. jej zmeny). Na predmet konania navrhovateľa, resp. na rozhodnutie v predmetnej veci by teda nemal popísaný normatívny účinok vyvolaný vyhovením podanému návrhu žiaden vplyv (a okresný súd by rozhodol o podanej žalobe podľa znenia zákona platného a účinného pred vyhlásením derogačného nálezu ústavného súdu v zbierke zákonov).

31. V súhrne a ako už bolo opakovane uvedené, predmetná okolnosť (absencia retroaktivity) je určujúca vo vzťahu k prejudicialite, teda využiteľnosti navrhovateľom požadovaného nálezu ústavného súdu pri rozhodnutí vo veci samej (po pokračovaní v prerušenom konaní). Ide o podmienku podania návrhu na konanie o súlade právnych predpisov všeobecným súdom podľa čl. 144 ods. 2 ústavy [obmedzujúcu všeobecne formulované oprávnenie podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy], tak ako ju stabilne vo svojej rozhodovacej činnosti chápe ústavný súd. Ak nemožno konštatovať popísanú konkrétnu aplikačnú využiteľnosť, nie je všeobecný súd oprávnenou osobou na podanie návrhu na konanie o súlade právnych predpisov.

32. Na základe uvedených záverov ústavný súd pri predbežnom prerokovaní návrhu okresného súdu dospel k záveru, podľa ktorého by derogácia § 11 ods. 4 zákona o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov nebola spôsobilá viesť k inému rozhodnutiu vo veci žalobkyňou uplatneného práva, ktorého kvalitatívna povaha vznikla na základe napadnutého ustanovenia (v porovnaní s právnym stavom potenciálne vyvolateľným až prípadným derogačným nálezom ústavného súdu), a keďže na základe uvedeného dôvodu okresný súd nie je aktívne procesne legitimovaný na podanie návrhu s predloženým petitom, ústavný súd jeho návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov odmietol ako podaný zjavne neoprávnenou osobou podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde.

33. Nad rámec posúdenia prípustnosti návrhu okresného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov ústavný súd dodáva, že v prípade, ak je okresný súd toho názoru, že napadnuté

legislatívne ustanovenie odporuje právu EÚ (ako to vyplýva z popisu obsahnutého v bode 13 odôvodnenia tohto uznesenia), z povahy práva EÚ vyplýva, že v prípade nemožnosti vyložiť vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s požiadavkami práva EÚ zásada prednosti práva EÚ vyžaduje, aby vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva EÚ, zabezpečil plný účinok požiadaviek tohto práva v prípade, o ktorom rozhoduje (pozri napr. PL. ÚS 3/09, PL. ÚS 17/2022). Tento záver platí pre aplikáciu právne záväzných aktov EÚ s priamym účinkom (v prípade implementačnej vnútroštátnej úpravy sa použije jej eurokonformný výklad zodpovedajúci transponovanému právne záväznému aktu EÚ, nie však výklad *contra legem*). V rozsudku vo veci Simmenthal (rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, EU:C:1978:49, bod 24) Súdny dvor Európskych spoločenstiev (teraz Súdny dvor, pozn.) uviedol, že vnútroštátny súd, ktorý v rámci svojej právomoci aplikuje ustanovenia práva Spoločenstva (teraz EÚ, pozn.), je povinný zabezpečiť plný účinok týchto noriem a z vlastnej úradnej moci neuplatní každé vnútroštátne ustanovenie, hoci by išlo o neskoršie ustanovenie, ktoré je v rozpore s právom Spoločenstva (teraz EÚ, pozn.), bez toho, aby musel najprv žiadať alebo čakať na jeho zrušenie legislatívnou cestou alebo iným ústavným postupom. K takýmto „ústavným postupom“ možno priradiť aj konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy (PL. ÚS 3/09, PL. ÚS 17/2022). Vychádzajúc zo zásady prednosti práva EÚ, všetky orgány verejnej moci, t. j. nielen všeobecné súdy, sú povinné z úradnej moci neuplatniť vnútroštátne právo, ktoré podľa ich názoru odporuje právu EÚ, pričom všeobecné súdy majú navyše možnosť overiť si takýto právny názor predložením prejudiciálnej otázky týkajúcej sa výkladu práva EÚ Súdnemu dvoru v zmysle čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ.

34. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája sudca Peter Straka k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko, ktoré sa týka odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. februára 2025

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky